

Adroddiad i	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad y cyfarfod	30 Medi 2022
Aelod / Swyddog Arweiniol	Cynghorydd Julie Matthews / Steve Price
Awdur adroddiad	Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Teitl	Gofal Personol a Diogelwch i Aelodau

1. Beth yw pwrpas yr adroddiad?

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth am ofal personol a diogelwch ar gyfer aelodau etholedig lleol.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

- 2.1 Mae'r Pwyllgor yn fforwm priodol i drafod pryderon cyfredol yn ymwneud ag ymddygiadau bygythiol a gwenwynig sy'n effeithio ar ddemocratiaeth leol ac i dynnu sylw at argaeledd cyngor a chefnogaeth.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn gwneud sylwadau ar y materion a godwyd ac yn cynnig arweiniad ar y ffocws ar gyfer sesiwn hyfforddi i aelodau yn y dyfodol ar ofal personol a diogelwch.

4. Manylion adroddiad

Diogelwch Personol

- 4.1. Dywedodd adroddiad gan y Comisiwn Etholiadol ar etholiadau llywodraeth leol Mai 2022 yng Nghymru:

"Dywedodd cyfran nodedig o'r ymgeiswyr a ymatebodd i'n harolwg eu bod wedi profi rhyw fath o gam-drin neu fygwth. Yn y rhan fwyaf o achosion roedd hyn yn ymwneud â cham-drin geiriol neu ar-lein, a daeth mwyafrif yr achosion gan

aelodau'r cyhoedd. Cawsom hefyd adroddiadau o ymddygiad ymgeiswyr gwael gan yr heddlu. *Byddwn yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru a'r gymuned etholiadol ehangach i wneud yn siŵr ein bod yn deall yr hyn sy'n gyrru cam-drin a bygythiadau ymgeiswyr, ac i sicrhau ein bod yn mynd i'r afael â'r mater hwn ar frys.*

4.2 Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) yn argymhell bod aelodau'n ymwybodol o'r risgiau pan fydd, er enghraifft:

- Ymweld â phobl yn eu cartrefi
- Derbyn galwyr i gartref y cynghorydd
- Cynnal meddygfeydd
- Teithio, boed ar drafnidiaeth gyhoeddus neu breifat a phan yn unig
- Cyfathrebu ar-lein

4.3 Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cyfeirio'r adnoddau diogelwch personol canlynol ar gyfer aelodau. Mae cyfeiriadau llawn y wefan i'w gweld yn y troednodyn isod.

[Personal Safety guidance for Councillors \(Local Government Information Unit\)](#)

[Personal Safety Advice \(Susie Lamplugh Trust\)](#)

[Online Abuse Guidance for Councillors \(WLGA\)](#)

[Get Safe Online Guidance \(UK Government\)](#)

[Recognising the Terrorist Threat Guidance \(National Counter Terrorism Security Office\)](#)

4.4 Gall aelodau Sir Ddinbych godi pryderon diogelwch gyda thimau iechyd a diogelwch corfforaethol a gwasanaethau democrataidd y Cyngor neu'r Swyddog Monitro. Mae modd cysylltu â thimau plismona lleol gan ddefnyddio'r rhifau argyfwng priodol (999) neu nad ydynt yn argyfwng (101) neu drwy eu porth adrodd ar-lein mewn perthynas â phryderon neu adroddiadau o drosedd sy'n ymwneud â bygythiadau, cam-drin neu aflonyddu cynghorwyr.

<https://lgiu.org/publication/personal-safety-for-councillors-2/>

<https://www.suzylamplugh.org/Pages/Category/personal-safety-advice>

<https://www.wlga.wales/SharedFiles/Download.aspx?pageid=62&mid=665&fileid=1504>

<https://www.getsafeonline.org/>

<https://www.gov.uk/government/publications/recognising-the-terrorist-threat/recognising-the-terrorist-threat>

Gwarineb mewn Bywyd Cyhoeddus

4.5 Mae'r Gymdeithas Llywodraeth Leol a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn rhan o raglen waith aml-sefydliadol o'r enw 'Civility in Public Life' gyda'r nod o hyrwyddo safonau da ar gyfer unrhyw un sy'n cymryd rhan mewn disgwrs cyhoeddus a gwleidyddol. Mae Civility in Public Life hefyd yn ceisio deall maint ac effaith bygythiadau ac ymddygiad camdriniol ac i gynnig cefnogaeth i aelodau etholedig.

Cod Ymddygiad Aelodau

4.6 Mae gwasanaethu cynghorwyr yn gaeth i'r Cod Ymddygiad statudol, sy'n nodi safonau ymddygiad uchel gan gynnwys trin eraill gyda pharch ac ystyriaeth a gwahardd ymddygiad bwlio neu aflonyddu. Mae gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru bwerau cyfreithiol i ymchwilio i gwynion bod cynghorwyr wedi torri eu Cod Ymddygiad ac fe allai gyfeirio achosion at Bwyllgor Safonau'r Cyngor i gael eu clywed. Mae gan y Cyngor hefyd Brothocol Hunan-Reoleiddiol aelodau i eistedd ochr yn ochr â'r Cod Ymddygiad a datrys problemau na fydd efallai'n cyrraedd y trothwy i'w ymdrin â nhw fel achos o dorri'r Cod.

Hyfforddiant Gofal Personol a Diogelwch

4.7 Gofynnir am farn y Pwyllgor ar y cynnwys a'r trefniadau ar gyfer sesiwn hyfforddi aelodau.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Does dim cyfraniad uniongyrchol i'r Blaenoriaethau Corfforaethol.

<https://lgiu.org/publication/personal-safety-for-councillors-2/>

<https://www.suzylamplugh.org/Pages/Category/personal-safety-advice>

<https://www.wlqa.wales/SharedFiles/Download.aspx?pageid=62&mid=665&fileid=1504>

<https://www.getsafeonline.org/>

<https://www.gov.uk/government/publications/recognising-the-terrorist-threat/recognising-the-terrorist-threat>

6. Beth fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Bydd costau'r sesiwn hyfforddi aelodau yn cael eu darparu o fewn cyllidebau presennol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad Effaith Llesiant?

7.1. Nid oes angen asesiad effaith ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi eu cynnal gyda Craffu ac eraill?

8.1. Dim.

9. Datganiad Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oes angen Datganiad ar gyfer yr adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd yna ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Mae digwyddiadau o drais tuag at aelodau etholedig neu ymgeiswyr ar gyfer swydd etholedig yn brin ond gall aelodau ddod yn ddiodefwr camdriniaeth ysgrifenedig neu eiriol oherwydd eu proffiliau a'u rolau cyhoeddus. Mae argaeledd gwybodaeth a chefnogaeth a hyrwyddo gwarineb mewn bywyd cyhoeddus yn fesurau tuag at leihau'r risgiau.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Nid oes angen penderfyniad.

<https://lgiu.org/publication/personal-safety-for-councillors-2/>

<https://www.suzylamplugh.org/Pages/Category/personal-safety-advice>

<https://www.wlqa.wales/SharedFiles/Download.aspx?pageid=62&mid=665&fileid=1504>

<https://www.getsafeonline.org/>

<https://www.gov.uk/government/publications/recognising-the-terrorist-threat/recognising-the-terrorist-threat>